מ"ט דרך ליקוחין אסרה תורה. פי' דלא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה כתיב ה"ג בקונט' ול"ג דרך הויה אסרה תורה לפי דמהאי קרא דהויה מפיק לעיל דבעי ביאה להתחייב המחזיר גרושתו והשתא הויה מפיק מינה שאין חייב במחזיר גרושתו אלא ל"כ קידש ושמא י"ל דנוכל לגרוס דרך הויה אסרה תורה לפי דלעיל דריש ליה מלאשה דמשמע דרך של אישות דהיינו ביאה והכא דריש מלהיות דמשמע הויה שהן קידושין[א]: **ורבי** יהודה גר נמי פוסל בביאתו ומייתי לה במה הצד. דחלל ומצרי ראשון וא"ת לר' יוסי אמאי מכשיר במתני' בת גר הוה לן למיפסל במה הלד שבהן דחלל ומצרי כמו רבי יהודה וי"ל דקסבר רבי יוסי אין זו הלד השוה למילף מייייהו פסול לבת גר שהרי בת חלל אינה פסולה לקהל ישראל ובת מצרי ראשון פסולה לבא בקהל ולא שייך למימר הלד השוה שבהן שאינן ברוב הקהל ובתו פסולה כיון שאין פסול בנות שוה ועוד דוחק הוא לומר ולפרש שאינן ברוב קהל היינו שבאחד מהם יש לד עבירה ובאחרת הוא פסול לבא בקהל דאין סברא לומר כן דהא אינן שוין:

[**במה הצד בהאי דינא.** קשיא לר"י דהא לא שייך פסול ביאה גבי מצרי אלא כשנשא בת ישראל דאי במצרית כבר היא פסולה ואיכא למיפרך מה לבלד השוה שבהן שכן יש בהן לד עבירה דלעיל כו'] ב: ת"י הלי

זונה משוי לה. לנקות כהן הבא עליה עוד משוס זונה שהרי נבעלה בעילת זנות מאסור לה: **חללה לא משוי לה.** ואין כהן שני הבא עליה לוקה משוס חללה: **חזר ובא עליה.** הוא או כהן אחר עשאה חללה שהרי אסורה לו משוס זונה שאינו נוהג אלא בכהונה: **ל"ג באלמנה כו'.** וה"ה לכהן הדיוט בגרושה וחללה דהא מיגמר גמירי מהדדי מה כאן זרעו חולין אף להלן זרעו חולין הלכך בכהן הדיוט נמי איכא לא יחלל: **לא יקח.** משוס קידושין ובביאה שלאחר קידושין הוא דקאמר לוקה שתים: **משוס לא יחלל.** שחילל אותה: **ולילקי נמי.** משוס חילול זרעו: **בשלא גמר ביאתו.** דליכא חילול זרע אבל היא נתחללה בהערמה כדתנן ביבמות (דף נג.) אחד המערה ואחד הגומר קנה ולא חילק בין ביאה לביאה: **אלמנה וגרושה.** בא על אלמנה שהיא גרושה: **משוס שני שמות.** משוס אלמנה ומשוס גרושה: **שני שמות על זה כו'.** ודאי שני שמות דקתני גרושה ואלמנה קאמר ומיהו על כל אחת לוקה שתים משוס לא יקח ומשוס לא יחלל: **אלא על אחת.** על שם גרושה הוא חייב על כל חיובים התלויים בה אבל על חללה לא דחלוצה לאו דאורייתא אלא דרבנן: **קידש.** כ"ג או כהן הדיוט אחת מן הפסולות האמורות בענין: **לא יקח.** קידושין משמע שהן הקויים אותה: **בעל לוקה.** בעל אחר קידושין לוקה שתים לא בעל אינו לוקה אפי' אחת: **ומודה אביי.** אע"ג דמחייב מלקות אקידושין באיסור כהונה הכא הוא דכל חד וחד לאו באנפי נפשיה ולא תלה הכתוב את זה בזה בפירוש אבל ישראל המחזיר גרושתו משנשאת לאחר ונתארמלה או נתגרשה אע"ג דכתיב לא יוכל לשוב לקחתה דהיינו אזהרה שלא יקדשנה מודה הוא דאינו לוקה עד שיבעל דבהדיא תלה רחמנא קידושין בביאה: **לקחתה להיות לו לאשה.** דכיון דקיחה הוא קידושין להיות לו לאשה אישות של ביאה קאמר: **ומודה רבא.** אע"ג דבעי באיסור כהונה תרתי דוקא ביאה אחר קידושין דבעי דאקידושין לחודייהו לא לקי: **אבל בעל ולא קידש.** מודה הוא שהבעילה אינה תלויה בקידושין דלא יחלל אמר רחמנא והרי חילל: **ושניהם מודים במחזיר גרושתו.** אע"פ שלדברי שניהם כהן בפסולה לו לוקה על ביאה בלא קידושין מודים הם בישראל המחזיר גרושתו משנשאת שאם בעל ולא קידש שאינו לוקה: ה"ג **דרך ליקוחין אסרה תורה.** על הביאה לא פרט לאו אלא על ידי ליקוחין דלא יוכל לשוב לקחתה כתיב: **כתו פסולה.** כדאמרן לעיל (דף עז.) מקיש זרעו לו מה הוא מחלל זרעו אף בנו מחלל זרעו: **יצירתו בעבירה.** שנתעברה אמו באיסור אבל עובד כוכבים בעובדת כוכבים אין עיבורו באיסור: **שלא ביאתו בעבירה.** בחלמנה זו לפיכך בת הנולדה מהן פסולה לכהונה שהרי יצירתה בעבירה תאמר בגר שנשא ישראלית שביאתו בהיתר: **חלל יוציא.** שנשא ישראלית שאין ביאתו בעבירה: **שאינן ברוב הקהל.** שחלוקין משאר קהל שזה יצירתו בעבירה וזה ביאתו בעבירה: **אף אני אביא גר שאינו ברוב קהל.** שבא מטפה פסולה: **מצרי ראשון.** שנשא מצרית ראשונה שאין יצירתו בעבירה ולא ביאתו בעבירה ובתו פסולה דהא שניה היא ורחמנא אמר[ב] דור שלישי: **שאינן ברוב קהל.** שזה יצירתו בעבירה וזה אינו ראוי לבא בקהל וגר אינו ברוב קהל שבא מטפה פסולה: **פוסלין בביאתן.** את אשה מן הכהונה כדתניא לעיל בפירקין (דף עד:) כן ט' שניס ויוס א' גר עמוני ומואבי כו' תאמר בגר שאינו פוסל בביאתו: **מהאי דינא.** מה חלל שבא מטפה כשרה פוסל גר שבא מטפה פסולה לכ"ש כו': **רש"א כו'.** הרי ארבע מחלוקת בדבר. לר"י בת גר זכר פסולה ואפי' נשא ישראלית. לר' אליעזר אי איכא לד אחד ישראל מכשיר ומיהו גר וגיורת בתו פסולה. ולר' יוסי אפי' גר שנשא גיורת בתו כשרה ומיהו הורתה ולידתה בקדושה בעי. ור' שמעון אפי' גיורת עצמה מכשיר ובלבד שלא תהא ראויה לביאה בגיותה דתיפוק לה מכלל זונה: **והרי פינחס היה בינייהם.** בין היולאים למלחמת מדין שנאמר להם המקרא הזה: **לו זרע.** כלומר כל עיקר הקרוי זרע היינו מן האב לאפוקי בת גר זכר: **מקלא זרע.** אפי' זרע כחוש כגון מן האם גר שנשא ישראלית: **מי שנזרעו בישראל.** שהא הורתה בקדושה: **מי שנזרעו בשוגה בישראל.** שנמצו וגמרו בתוליה משבאה לכלל ישראל דהיינו כשנעשית בת שלש גמרו בתוליה לביאה שאם תבעל מכאן ואילך אינן מוחזרין אבל קודם שלש כל שעה הם מוחזרין ולוממים ובאין[ב] והכי דריש לקרא בתולות מזרע בית ישראל בתולי' שלה יהו מזרע גידולי יהודי: הלי

אחת מהאסורות לוקה אף משום לא יחלל, ואם קדש ובעל ולוקה שתים, והה"ג לממזרת ונתינה לישראל דלא כתיב בהו קיחה אלא לא יבא שלוקה עליהם אם בא על אחת מהן בלא קדושין. ורבא אמר קדש ובעל בין כ"ג באלמנה או הדיוט בגרושה לוקה, כ"ג שתים כדלעיל והדיוט אחת, לא בעל אינו לוקה לא כ"ג ולא הדיוט כלל. מה טעם קאמר, כלומר מה טעם לכל דברי רבא, וה"פ זה הלאו דלא יחלל אינו לוקה עליו אלא מאלמנה שבה נתייחד זה הלאו שהוא מחללה עתה בביאתו ואע"פ שזכר גרושה כאן וחללה זונה שהזכיר למעלה בפרשת כהן הדיוט, לא ליחד להם לאו על הביאה לחודה משום חלול הזרע בא, אלא לוקה שהרי לא אסרה לו אלא בזאת הפרשה ובא להזהירו שלא יחלל וגם בה נתן טעם חלול הזרע לאסור הקיחה, אלמא אינו

*נראה מזה דהיה גורס בדברי רבא קידש ובעל לוקה וע"ז פר"ש דלוקה שתים (ד"ן). **בכת"י: דבגרושה בפי' לא תני.

מסורת הש"ם

א) מכות יג., ב) [ל"ל משוס אחת], ג) יבמות כד. ת"כ פ' אמור פרק ג, ד) סוטה מד. [ע"ש], ה) [ביקונט איתא הויה ועי' תוס' ד"ה מ"ט] וכן גירסת התוס' ביבמות מט: ד"ה סוטה ממי, ובריטב"א כאן, ו) [בכת"י נוסף: ושניהם מודים בגושא את תלותו שאם קידש ולא בעל אינו לוקה דרך בנין בית אסרה תורה. וכ"ה בתוס' יבמות י ע"ב ד"ה המולן, ע"ש], ז) ת"כ פ' אמור פרק ב תוספתא פ"ה דקידושין ה"ד יבמות עז., ח) [בכת"י נוסף: ובתן פסולה], ט) [בכת"י: ובתן], י) [בכת"י ליתא "גר". ועי' רש"ש], כ) יבמות ס: [לעיל עד:], ל) [עיין בר"ש בסויים פ"א מ"ה דגרים א"ר יוחנן] [וכ"כ בכת"י כאן], מ) [בכת"י נוסף: בר ילמק, ועי' רש"ש], נ) [בדברים כג, ימן], ס) [עי' נדה מה ע"א],

תורה אור השלם

1. אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וַחֲלָלָה זֹנָה אֶת אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי אִם בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה: ויקרא כא יד
2. וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְיָ מְקַדְּשׁוֹ: ויקרא כא טו
3. לֹא יוּכַל בְּעָלָהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁלְּחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לִהְיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֻטַּמְּאָה כִּי תוֹעֵבָה הוּא לִפְנֵי יְיָ וְלֹא תַחֲטִיא אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה: דברים כד ד
4. וְכָל הַטֶּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחֲיוּ לָכֶם: במדבר לא יח
5. וְאַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה לֹא יִקְחוּ לָהֶם לְנָשִׁים כִּי אִם בְּתוּלֹת מִזֶּרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה אַלְמָנָה מִכֹּהֵן יִקָּחוּ: יחזקאל מד כב

גליון הש"ם

גמ' קידש ולא בעל שאינו לוקה. עיין יבמות דף י ע"ב תוס' ד"ה המולן: **שם במה הצד מהאי דינא.** עי' יבמות דנ"ב ע"ל תד"ה ולי לאו: **שם** ניורת פחותה מבת נ'. ע' סנהדרין ד' סח ע"ב תד"ה קנון:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוס' ר"י הזקן

אלמנה וגרושה. בא על אשה אלמנה שהיא גרושה גם כן. שני שמות. משום אלמנה ומשום גרושה. על זה. ודאי שני שמות דקתני הוא אלמנה וגרושה, מיהו על אלמנה לוקה משום לא יקח ומשום לא תחלל, וכן בגרושה. אלא אחת. ס"ד לאו אחד והוא לאו דגרושה, דחלוצה דרבנן הוא. שתי שמות. משום לא יקח ומשום לא יחלל. **וחלוצה מדרבנן הוא.** קושיא הוא. **קדש לוקה.** פר"ש קדש כהן גדול או הדיוט אחת מן הפסולות האמורות בהן. **לא יקח.** דלא יקח משמע לא יקדש. **בעל.** אף בלא קדושין לוקה משום לא יחלל. קדש **ובעל לוקה*.** פר"ש שתים אחת משום לא יקח ואחת משום לא יחלל. **אינו לוקה.** אפילו משום לא יקח. ומודה **אביי.** אף ע"ג דמחייב מלקות אקדושין באיסור כהונה התם הוא דכל לאו באפי נפשיה הוא ולא תלה זה בזה, אבל ישראל המחזיר גרושתו משנשאת לאחר, כתיב לא יוכל לשוב לקחתה להיות לו לאשה, וכיון דקיחה היינו קדושין, להיות לו לאשה היינו ביאה, אלמא תלה רחמנא קדושין בביאה. **ומודה רבא.** אף ע"ג דבאיסור כהונה בעי תרתי ביאה אחר קדושין, ה"מ דלא לקי אקדושין לחודייהו אבל אביאה בלא קדושין לקי. ונמשך בכל זה ר"ש אחר פירושו שפי' דלא יחלל אפילו אכהן הדיוט קאי. **ושניהם מודים.** בין אביי בין רבא באיסור מחזיר גרושתו משנשאת לאחר דבעל ולא קדש שאינו לוקה. **דרך לקוחין אסרה תורה.** כלומר על הביאה לא פרט לאו אלא ע"י לקוחין דלא יוכל לשוב לקחתה כתיב. ודעת הר"ש ז"ל לפמ"ש בקדושה פי"ז [ה"ד] וט"ו [ה"ב] ובספר המצות בקס"א ובקס"ב דאינו לוקה משום לא יחלל אלא כ"ג באלמנה מפני שהיא כשרה לכהונה ובזאת הבעילה חללה ופסלה לכהונה, אמנם כהן הדיוט אם בעל

עין משפט נר מצוה

עז א מיי' פי"ז מהל' איסורי ביאה הלכה ד סמג לאוין קכב:

עח ב מיי' שם הלכה ז סמג שם טוש"ע אה"ע סי' ו סעי' ח:

עט ג מיי' שם הלכה ב ופט"ו הלכה ב:

פ ד מיי' פי"ח מהלכות גירושין הלכה יב סמג לאוין פב:

פא ה מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הל' ב ופי"ז הלכה ג:

פב ו מיי' פי"ח מהל' גירושין הלכה יב סמג לאוין פב:

פג ז מיי' פי"ח מהל' איסורי ביאה הל' ג סמג לאוין קכא טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ח:

מוסף תוספות

א. כדמשמע בפ"ק דיבמות (יג:) ולעיל בסוף פרק האומר (סח.). תוס' טוק. ב. ואע"ג דלגבי פסול בתו לא שייך למיפרך הכי היינו משום דמיירי במצרי ראשון שבעל מצרית ראשונה דאין ביאתו בעבירה ובלא עבירה היא נפסלת. וכו' וי"ל וכו'. תכ"פ.

תוס' ר"י הזקן (המשך)

בלא קדושין אע"פ שזה אסור עליו ומוזהר ממנו ופסלה לכהונה אינו לוקה כי לא נתבארה האזהרה, וכתב כ"ג בגרושה וחללה זונה עם כהן הדיוט אחד הוא, ע"כ ענין לשונו. וכן נראה מן ההלכה שכל מקום שזוכר שלוקה משום לא יחלל מפרש ואומר כ"ג באלמנה. אמר רב יהודה אמר רב כ"ג באלמנה וכו'. פי' אלמנה דוקא. ומותיב תלמודא ולילקי נמי משום לא יחלל זרעו, כלומר אמאי נקט אלמנה אפילו בגרושה מצי למימר לוקה שתים משום לא יקח ומשום חלול זרעו, ומשני האי דנקט אלמנה ולא גרושה משום דמיירי בשלא גמר ביאתו, אבל לעולם אם גמר ביאתו הרי חלל זרעו ואף בגרושה לוקה שתים. ואותביה רבא מהא מתני' דאלו הן הלוקין שדעת רבא דלא יחלל אינו לוקה אלא על אלמנה שהיא כשרה ונתחללה בביאתו וזה הלאו באלמנה. ואותביה [מהא דתני אלמנה וגרושה לוקה משום שני שמות] מאי לאו שני שמות ותו לא, כלומר אין הצטרפות לאיסורין אלא כשם שלוקה משום אלמנה כך לוקה משום גרושה, אבל לעולם משום אלמנה לוקה שתים ומשום גרושה אינו לוקה אלא אחת. ומשני לא שני שמות משום אלמנה ושני שמות משום גרושה ומכל וכל השוה אותן. ומותיב מגרושה** וחלוצה דלא תני אלא אחת, ומשני וכו', נמצא דעת רבא דהא דאמר רב כ"ג באלמנה לוקה שתים באלמנה דוקא הוא. ודעת שיטת הגמ' דאפילו בגרושה הוא אם גמר ביאתו. ובתר הכי אתיא פלוגתא דאביי ורבא דשייכא בהא מילתא, ומגרר עמה פלוגתא אחריתי. אמר אביי קדש לוקה, כלומר קדש כ"ג אלמנה או הדיוט גרושה לוקה [משום] לא יקח, בעל אע"פ שלא קדש לוקה משום לא יחלל דס"ל לאביי כשטה דלעיל דלא יחלל זרעו דכתיב אף לכל איסורי כהונה, הלכך אפילו כהן הדיוט אם בא על

האי קרא רישא בכ"ג. פירוש דכתיב אלמנה לא יקחו וסיפא בכהן הדיוט דכתיב מזרע ישראל ודרשינן שמזרעו בתולה ומיירי בכל כהנים וקשה דמ"מ מזרע ישראל קאי נמי לכ"ג כמו להכן הדיוט וגרשה לפרש רישא בכ"ג דכתיב אלמנה וגרושה לא יקחו כי אם בתולות והא ליתא אלא בכ"ג: **וסיפא בכהן הדיוט.** דקאמר בתולות מזרע בית ישראל והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו וקס"ד דה"ק שהיא אלמנה ממיוחס הראוי להשיא לכהונה כדדרים ליה רבי יהודה ולא אלמנה שתהא מותרת לכהן לא משכחת לה אלא בכהן הדיוט והיכי מיפסק קרא ממילא: **ולכך קרא הכי.** בתמיה דלא פריש ביה בהדיא דבגברא אחרינא בעי לאשמעויי: **ושמואל שוכב בהיכל ה'.** חדא מילתא משמע ועל כרחך מפסקינן ליה ושמואל שוכב במקומו בבית משמר הלויים שהיו שומרים את הבית וכן תרגם יונתן בעזרת ליואי והיכל אחר קאי שהמנורה היתה בהיכל משכן שילה: **מכהן אין.** אם היתה אלמנת כהן תיפשא לכהן אלמנת ישראל לא בתמיה הרי לא הוזהר כהן הדיוט על אלמנה: **משאר הכהנים יקחו.** לפרושי אתא דבכהן הדיוט קאי והכי קאמר והאלמנה אשר תהיה אלמנה אפילו מישראל משאר הכהנים שאינו כהן גדול יקחו [ז] אותם: **מן המשיאין לכהונה.** אלמנת אדם שראוי להשיא בתו לכהונה יקחו למעוטי אלמנת גר ורבי יהודה לטעמיה דאמר לעיל דאיירי יחזקאל אסמכתא בבת גר זכר דכתיב מזרע בית ישראל כל זרע [ח] בהאי קרא אורי לן אסמכתא דפוסל אשה בביאתו: [מ] **ולא שאי אשה נושא בתו.** כגון גר שפירשתי לך כבר אי אתה נושא אלמנתו: **סילסול.** מעלה: **נשא.** בת גר וגיורת אין מוציאין מידו: **מתני' ממזר הוא.** שנולד לו מחייבי כריתות: **אינו נאמן.** דקרוב הוא אצלו ואינו כשר להעיד עליו: **ואפילו שניים.** [ט] האב והאם אומרים על עובר שבמעיה ממזר הוא שאינו מן הבעל אלא מאיש אחר אינן נאמנין ובגמרא פריך מאי אפי' מאי רבותא דסיפא מדרישא: **רבי יהודה אומר** [י] **נאמן.** אריש נמי פליג. בגמרא ליף טעמא: **גמ' לא מצעיא איהו.** האב אלא קיים ליה אם ממנו נתעברה או מאחר: **לא מהימנא.** אלא מיפסל אלא בעדות גמורה: **ולא מיבעיא היכא דאיכא ליה חזקה דכשרות.** כגון ריש שכבר יצא לאויר העולם ועד הנה הוחזק בחזקת כשר: **אינו נאמן.** אפסולא קיימי אבל לענין בכור לא פליגי: **צריך הכירה.** קרא לבכור הוא דאתא דכגון שבא ממדינת הים ולא הוחזק לנו בבכור אלא על פי אביו ופרכינן למאי הלכתא אשמעינן קרא דאביו נאמן עליו ליטול פי שנים פשיטא דנאמן ל"ל קרא: **מגו דאי בעי למיחב ליה.** כולהו נכסי יהיב ליה מהימן נמי למיתבינהו ליהליה בדיבורו בתורת בכורה: **לאחר מיכן.** לאחר שאמר לפניו בכור הוא נפלו לו והוא רוצה ליתן לדרך רחוקה ומעיד עליו שאם יפלו נכסים של אב או אחד ממוריש לפניו בחיים יטול זה כהן חלק בכורה דלהכי אי לאו דאשמעינן קרא ליכא מיגו דאי בעי למיתבינהו דהשתא לא מצי יהיב דאין אדם מקנה דשלב"ע [יא] והשתא שקיל להו בתורת ירושה: **כשהוא גוסס.** לאחר שהעיד כך אהני ליה שאם יפלו לו נכסים כשהוא גוסס שיטול זה כהן חלק בכורה ואי לאו דהיימניה קרא לאב להכירו משום מגו לא הכירו נכסים שיבואו לי כשאהיה גוסס נתוניס לך שלא אמר כלום הואיל וכשעה שבאים לעולם לאו בר מתנה הוא. ולהכי נקט כשהוא גוסס ולא נקט